

Sygn. akt I ACz 907/13

POSTANOWIENIE

Dnia 23 września 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący	SSA Małgorzata Wołczańska
Sędziowie:	SA Lucyna Świdarska-Pilis SA Elżbieta Karpeta

po rozpoznaniu w dniu 23 września 2013 r.

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa	H. M.	
przeciwko	Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej w W.	

o zadośćuczynienie

na skutek zażalenia pozwanej na postanowienie Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 10 kwietnia 2013 r., sygn. akt I C 56/13

postanawia:

oddalić zażalenie.

Sygn. akt I ACz 907/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w Częstochowie, umarzając postępowanie w stosunku do pozwanego Towarzystwa (...) SA z siedzibą w W., nie obciążył powódki kosztami zastępstwa procesowego poniesionymi przez pozwanego.

W uzasadnieniu swego stanowiska Sąd Okręgowy wskazał, iż w judykaturze i doktrynie przyjęty jest pogląd, iż cofnięcie pozwu równoznaczne jest z przegraniem sprawy, chyba że wywołane zostało zaspokojeniem roszczenia w toku procesu. W takiej sytuacji nie jest wyłączone zastosowanie przez sąd art. 102 kpc, który to przepis stanowił podstawę rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji. Za zastosowaniem tej normy przemawiała sytuacja materialna powódki

oraz dodatkowe okoliczności w postaci tego, iż wytaczając niniejszy pozew powódka działała w przeświadczeniu o słuszności wyboru podmiotu zobowiązanego do naprawienia szkody.

Na powyższe rozstrzygnięcie zażalenie złożył pozwany – Towarzystwo (...) SA z siedzibą w W. wnosząc o jego zmianę przez zasądzenie od powódki na rzecz tegoż pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych za postępowanie przed Sądem pierwszej instancji oraz o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

Skarżący zarzucał naruszenie prawa procesowego, a to art. 98 kpc poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie tj. nieobciążanie strony powodowej kosztami procesu, pomimo, że strona powodowa winna być traktowana jako strona przegrywająca.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

W sprawie niniejszej powódka domagała się zasądzenia kwoty 75 000 złotych tytułem dalszego zadośćuczynienia za śmierć męża oraz zasądzenia renty z tytułu pogorszenia sytuacji materialnej. W uzasadnieniu pozwu powódka wskazywała, iż pozwane Towarzystwo (...) SA z siedzibą w W. wypłaciło je pewne kwoty tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania, które w ocenie powódki nie są wystarczające.

Pozwane Towarzystwo (...) SA z siedzibą w W. w odpowiedzi na pozew wносиło o oddalenie powództwa podnosząc, iż wypłacone sumy winny w całości zaspokoić roszczenia powódki powstałe w związku ze śmiercią jej męża.

W toku rozprawy pozwany podniósł swój brak legitymacji biernej podnosząc, iż sprawca wypadku ubezpieczony był w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia OC nie u pozwanego tylko w firmie ubezpieczeniowej (...) z siedzibą w Niemczech. Towarzystwo (...) SA z siedzibą w W. prowadziło w niniejszej sprawie postępowanie likwidacyjne jedynie jako korespondent (...) na podstawie ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Pozwany wypłacił odszkodowanie na zlecenie (...) Towarzystwa (...) i zgodnie z dokonanymi przez to Towarzystwo. Powódka była informowana, iż w przypadku nie uznania ustaleń wskazanych w decyzji o przyznaniu odszkodowania dalszych roszczeń może dochodzić od (...)

Po uzyskaniu tej informacji pełnomocnik powódki cofnął pozew w stosunku do pozwanego Towarzystwa (...) SA z siedzibą w W. i wniósł o wezwanie do sprawy w charakterze pozwanego(...) w W.. Pozwany wyraził zgodę na cofnięcie powództwa i wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego oraz opłaty skarbowej w kwocie 34 zł.

Pełnomocnik powódki wniósł o nieobciążanie jej kosztami, z uwagi na jej trudną sytuację materialną.

Sąd Apelacyjny podziela w pełni prawidłowe rozważania Sądu pierwszej instancji. Jak prawidłowo zważył ten Sąd w przypadku cofnięcia pozwu na żądanie pozwanego powód winien zwrócić mu koszty procesu. W judykaturze i doktrynie powszechnie przyjęty jest pogląd, iż zasadą jest (art. 203 § 2 kpc), że w wypadku cofnięcia pozwu obowiązek zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanego, na jego żądanie, obciąża powoda bez względu na przyczynę cofnięcia. Jednakże dopuszczalne jest odstępstwo od tej zasady w sytuacji, gdy powód wykáže, że wystąpienie z powództwem było niezbędne dla celowego dochodzenia praw lub celowej obrony, z uwzględnieniem okoliczności istniejących w dacie wytoczenia pozwu. Dotyczy to zwłaszcza sytuacji, gdy cofnięcie pozwu jest konsekwencją zaspokojenia przez pozwanego wymagalnego w chwili wytoczenia powództwa roszczenia powoda. W rozumieniu przepisów o kosztach procesu (art. 98 kpc) pozwanego należy uznać wówczas za stronę przegrywającą sprawę, co w sprawie niniejszej nie miało miejsca (postanowienie SN z 12 kwietnia 2012 r. II CZ 208/11 LEX nr 1214570).

Podobnie jak i przy przegraniu sprawy w wyniku oddalenia powództwa, tak i w tym przypadku dopuszczalne jest zastosowanie art. 102 kpc (tak: postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 27 sierpnia 2009 r. I ACa 524/09 i postanowienie Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 22 sierpnia 1997 r. I ACz 323/97)

Zastosowanie art. 102 kpc wymaga w każdym przypadku ustalenia (i wskazania w uzasadnieniu), że istnieje szczególna (wyjątkowa) podstawa uzasadniająca odstępianie od reguły określonej w art. 98 § 1 kpc. Art. 102 kpc ma zastosowanie w sytuacjach wyjątkowych np. dotyczących stanu majątkowego lub sytuacji życiowej strony przegrywającej. Przepis ten pozwala na odstępianie od ogólnej zasady procesowej wyrażonej w art. 98 kpc statuującej odpowiedzialność finansową za wynik sprawy. Przepis art. 102 kpc pozostawia - ze względów słuszności - sądowi pewną swobodę w przyznawaniu zwrotu kosztów procesu, gdyby stosowanie zasady odpowiedzialności za wynik (art. 98 kpc) nie dałoby się pogodzić z zasadami słuszności. Sama treść przepisu mówiąca o wypadkach szczególnie uzasadnionych przemawia za tezą, że wyłącza się stosowanie wykładni rozszerzającej. Jednocześnie należy przyjąć, że przepis ten może być stosowany w zależności od konkretnego stanu faktycznego.

W rozpoznawanej sprawie powódka mogła mieć subiektywne przekonanie, iż to pozwane Towarzystwo (...) SA posiada legitymacje bierną. Po pierwsze to ten pozwany wypłacił powódce zadośćuczynienie i odszkodowanie. Istnieje też zbieżność nazwy pozwanego z ubezpieczycielem niemieckim, u którego polisę posiadał sprawca wypadku. W końcu też i sam pozwany nie od razu podniósł swój brak legitymacji biernej, gdyż w odpowiedzi na pozew podnosił zarzuty dotyczące samej wysokości należnego powódce zadośćuczynienia i renty. Stan taki - zdaniem Sądu Apelacyjnego - w pełni pozwalał Sądowi przyjąć, że w sprawie zachodzą szczególne okoliczności, które pozwalają Sądowi - mimo przegrania formalnie procesu - nie obciążać strony powodowej kosztami.

Wskazać też należy, iż powódka zwolniona została od kosztów sądowych. Zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie dla strony adwokata lub radcy prawnego nie zwalnia samo przez się strony od obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi (dawny art. 121 kpc, obecnie art. 108 uksc). Jednakże sąd może w takich sytuacjach odstąpić od nałożenia na stronę obowiązku zwrotu kosztów procesu na podstawie art. 102 kpc, w sytuacji uznania stanu majątkowego strony za uzasadniającego uznania danego przypadku za szczególnie uzasadniony. Stan majątkowy powódki został zbadany przez Sąd w ramach odrębnego postępowania o zwolnienie od kosztów. Mając na uwadze pozycję pozwanego na rynku ubezpieczycieli, stan majątkowy powódki, okoliczności sprawy i charakter odszkodowawczy roszczenia, uznać należało, iż Sąd pierwszej instancji słusznie ocenił, iż sytuacja powódki zasługuje na zastosowanie dobrodziejstwa nieobciążania jej kosztami postępowania.

Na zakończenie podkreślić należy, iż ocena sądu, czy zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony, o którym mowa w art. 102 kpc, ma charakter dyskrecjonalny, oparty na swobodnym uznaniu, kształtowanym własnym przekonaniem sądu oraz oceną okoliczności rozpoznawanej sprawy. Wprawdzie kwestia trafności i zasadności skorzystania z tego uprawnienia, co do zasady może być objęta kontrolą sądu wyższego rzędu, niemniej jednak ewentualna zmiana zaskarżonego orzeczenia o kosztach powinna być tylko wyjątkowa. W związku z tym może być podważona przez sąd wyższej instancji tylko wtedy, gdy jest rażąco niesprawiedliwa (tak: postanowienie Sądu Najwyższego z 12 października 2012 r. IV CZ 69/12).

Z podanych względów na podstawie art. 385 kpc w związku z art. 397§2 kpc orzeczono jak w sentencji.